

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ

ШЕЛЕСТ В. С.

УДК 657

Шелест В. С. Аналітичне забезпечення управління нематеріальними активами

Мета статті полягає в дослідженні процесу здійснення економічного аналізу такого складного продукту інноваційно-інформаційного суспільства, як об'єкти інтелектуальної власності, що визнаються в бухгалтерському обліку нематеріальними активами. З огляду на всепоглинаючі інтеграційні процеси економіки та масштабне поширення інформаційних технологій відбуваються зміни і в структурі капіталу. Так, визнаючи нематеріальні активи рушійним чинником конкурентоздатності, суб'єкти господарювання віддають перевагу саме таким активам, у свою чергу зменшуючи частку матеріальних активів. З огляду на це вчені присвятили багато наукових праць питанням економічного аналізу нематеріальних активів, оскільки отримані дані виступають основним джерелом обліково-аналітичної інформації, що необхідна для прийняття зважених управлінських рішень. Водночас актуальними стають питання достовірності, точності, оперативності та прозорості отриманих результатів. У процесі дослідження було розкрито інформаційну наповненість обліково-аналітичних даних з огляду ведення бухгалтерського обліку та здійснення економічного аналізу нематеріальних активів. Розглянуто сучасний стан розвитку методики аналізу нематеріальних активів виходячи з наукових переконань вчених. Охарактеризовано економічний та юридичний стан розвитку ліцензійних договорів в Україні. Обґрунтовано економічну доцільність використання таких договорів. Сформовано шляхи прийняття ефективних управлінських рішень щодо використання нематеріальних активів у господарській діяльності суб'єктів підприємництва.

Ключові слова: економічний аналіз, аналітичні дані, нематеріальні активи, ліцензійний договір, ліцензіат, ліцензіар

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Бібл.:** 12.

Шелест Вікторія Станіславівна – аспірантка, кафедра обліку підприємницької діяльності, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана (пр. Перемоги, 54/1, Київ, 03068, Україна)

E-mail: v_shelest@inbox.ua

УДК 657

UDC 657

Шелест В. С. Аналитическое обеспечение управления нематериальными активами

Цель статьи заключается в исследовании процесса осуществления экономического анализа такого сложного продукта инновационно-информационного общества, как объекты интеллектуальной собственности, которые признаются в бухгалтерском учете нематериальными активами. Учитывая всепоглощающие интеграционные процессы в экономике и масштабное распространение информационных технологий, происходят изменения и в структуре капитала. Так, признавая нематериальные активы движущим фактором конкурентоспособности, предприятия отдают предпочтение именно таким активам, в свою очередь, уменьшая долю материальных активов. Принимая это во внимание, ученые посвятили много трудов вопросам экономического анализа нематериальных активов, так как полученные данные выступают основным источником учетно-аналитической информации, необходимой для принятия взвешенных управленческих решений. В то же время актуальными становятся вопросы достоверности, точности, оперативности и прозрачности полученных результатов. В процессе исследования была раскрыта информационная наполненность учетно-аналитических данных ввиду ведения бухгалтерского учета и осуществления экономического анализа нематериальных активов. Рассмотрены современное состояние методики анализа нематериальных активов исходя из научных убеждений ученых. Охарактеризовано экономическое и юридическое состояние развития лицензионных договоров в Украине. Обоснована экономическая целесообразность использования таких договоров. Сформированы пути принятия эффективных управленческих решений по использованию нематериальных активов в хозяйственной деятельности субъектов предпринимательства.

Ключевые слова: экономический анализ, аналитические данные, нематериальные активы, лицензионный договор, лицензиат, лицензиар.

Рис.: 1. **Табл.:** 3. **Библ.:** 12.

Шелест Виктория Станіславівна – аспірантка, кафедра учета предпринимательской деятельности, Киевский национальный экономический университет им. В. Гетьмана (пр. Победы, 54/1, Киев, 03068, Украина)

E-mail: v_shelest@inbox.ua

Shelest V. S. Analytical Provision of Management of Intangible Assets

The goal of the article lies in the study of the process of conduct of economic analysis of such a complex product of the innovation and information society as objects of intellectual property, which are accepted in business accounting as intangible assets. All-absorbing integration processes in the economy and large-scale propagation of information technologies influence the capital structure. Thus, accepting intangible assets as a driving factor of competitiveness, enterprises prefer namely these assets, reducing the share of tangible assets. Taking this into account the scientists thoroughly studied the issues of economic analysis of intangible assets, since the obtained data are the main source of accounting and analytical information required for making weighted managerial decisions. At the same time, the issues of authenticity, accuracy, efficiency and transparency of the obtained results become topical. In the process of the study the article shows information content of the accounting and analytical data due to introduction of accounting and conduct of economic analysis of intangible assets. The article considers the modern state of the methods of analysis of intangible assets based on opinions of scientists. It characterises economic and legal state of development of licence agreements in Ukraine. It justifies economic expediency of use of such agreements. It forms the ways of making efficient managerial decisions on use of intangible assets in economic activity of subjects of entrepreneurship.

Key words: economic analysis, analytical data, intangible assets, licence agreement, licensee, licensor.

Pic.: 1. **Tabl.:** 3. **Bibl.:** 12.

Shelest Viktoriya S. – Postgraduate Student, Department of Accounting business, Kyiv National Economic University named after. V. Getman (pr. Peremogy, 54/1, Kyiv, 03068, Ukraine)

E-mail: v_shelest@inbox.ua

Сучасні глобалізаційні тенденції економіки зумовлюють зміну фокусу стратегічного розвитку окремих суб'єктів господарювання та держави загалом з виробничого на інноваційний потенціал, що виступає рушійним фактором конкурентних переваг як на державному, так і на міжнародному рівні.

Відаючи пріоритет конкурентоздатності, керівники підприємств роблять ставку на інтелектуальний потенціал, тобто на ефективність перетворення інтелектуальних ресурсів на інтелектуальний капітал, що, у свою чергу, відображається у звітах про фінансові результати як нематеріальні активи. Водночас при здій-

сненні аналізу результатів господарської діяльності до- сить часто управління нематеріальними активами зво- дять до їх відображення в обліку. Саме тому новий етап розвитку економіки та підвищення ролі таких ресурсів, як інформація та нематеріальні активи в управлінні під-приємством вимагають вчасного, достовірного та опе- ративного аналізу господарської діяльності.

Питання здійснення економічного аналізу вико- ристання нематеріальних активів висвітлювалися в пра- цях Т. М. Банасько, Ф. Ф. Бутинця, В. В. Кожарського, А. Козирева, Є. В. Мниха, О. В. Олійника, І. Ф. Проко- пенка, І. Т. Райковської, Г. В. Савицької, Р. С. Сайфуліна, А. Д. Шеремета та ін. Однак, незважаючи на плідну пра- цю вчених, данні питання потребують подальших ґрун- товних досліджень.

Головною *метою* цієї роботи є дослідження сучас- ного стану, проблем здійснення економічного аналізу нематеріальних активів та розроблення заходів щодо ефективного використання таких об'єктів інтелектуаль- ної власності на підприємстві.

Важкопрогнозованість наслідків масштабних гло- балізаційних змін сприяють виділенню еконо- мічного аналізу як рушійного фактора діагности- ки ситуації, в якій перебуває суб'єкт господарювання, і впливового чинника прийняття управлінських рішень

в умовах загостреної конкуренції, керуючись оператив- ними та достовірними аналітичними даними.

Сьогодні не всі елементи процесу економічного ана- лізу досліджуються в однаковій мірі. Так, питання методи- ки аналізу обсягу, динаміки та структури нематеріальних активів досліджені ґрунтовніше в порівнянні з питаннями аналізу вибуття та ліквідності таких активів. Тоді як ефек- тивність та результативність господарювання, зокрема, використання нематеріальних активів, можна забезпечи- ти лише за рахунок детально розробленої методики аналі- тичного процесу на підприємстві (*табл. 1*).

Данні табл. 1 свідчать про те, що більшість вче- них у своїх наукових розробках пропонують розділяти аналіз частки нематеріальних активів у майні підприєм- ства, аналіз обсягу і динаміки та аналіз структури таких активів. Вважаємо це недоцільним, оскільки такий поділ сприяє лише загромадженню процесу аналізу, не містя- чи при цьому належного цільового результату.

З огляду на складність та взаємозв'язок світових економічних процесів доречно проводити аналіз нема- теріальних активів за різними класифікаційними озна- ками. Так, Банасько Т. М. [2] аналізує нематеріальні ак- тиви, класифікуючи їх за напрямками вибуття та джере- лами надходження, тоді як Райковська І. Т. [8] пропонує при аналізі таких активів виділяти такі класифікаційні ознаки, а саме: за видами, за джерелами надходження, за

Таблиця 1

Види розроблених методик для аналізу використання нематеріальних активів

№	П. І. П. науковця	Виділені етапи у методиці здійснення аналізу використання нематеріальних активів
1	Мошенський С. З., Олійник О. В.	1. Аналіз обсягу та динаміки нематеріальних активів. 2. Аналіз структури нематеріальних активів. 3. Структура нематеріальних активів за строками корисного використання. 4. Аналіз структури вибуття нематеріальних активів. 5. Аналіз за ступенем ліквідності. 6. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів
2	Попович П. Я.	1. Аналіз обсягу та динаміки нематеріальних активів. 2. Аналіз структури нематеріальних активів. 3. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів
3	Тарасенко Н. В.	1. Визначення частки нематеріальних активів в майні підприємства. 2. Оцінка обсягу та динаміки нематеріальних активів. 3. Аналіз структури та стану нематеріальних активів. 4. Аналіз дохідності нематеріальних об'єктів. 5. Аналіз ліквідності нематеріальних активів за ступенем ризику вкладень в них
4	Савицька Г. В.	1. Аналіз об'єму та динаміки нематеріальних активів. 2. Вивчення структури нематеріальних об'єктів за різними класифікаційними групами. 3. Аналіз інвестицій в нематеріальні активи
5	Банасько Т. М.	1. Аналіз частки нематеріальних активів у майні підприємства. 2. Аналіз обсягу та динаміки нематеріальних активів. 3. Аналіз структури нематеріальних ресурсів, наявних на підприємстві. 4. Аналіз ефективності нематеріальних активів. 5. Аналіз впливу факторів на ефективність використання нематеріальних активів. 6. Аналіз резервів збільшення обсягів виробництва за рахунок використання нематеріальних об'єктів
6	Череп А. В., Пухальська А. П.	1. Аналіз забезпеченості нематеріальними активами. 2. Аналіз наявності та руху нематеріальних активів. 3. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів
7	Райковська І. Т.	1. Аналіз забезпеченості нематеріальними активами. 2. Аналіз ефективності використання нематеріальних активів

ступенем правового захисту, за використання у процесі діяльності, за ступенем ліквідності. Враховуючи сучасні світові тенденції, вважаємо за доцільне аналізувати структуру нематеріальних активів, дотримуючись класифікаційних ознак, які виділила Райковська І. Т.

Загалом, весь процес аналізу нематеріальних активів Кнухова М. З. пропонує розділити на три етапи [6, с. 76]:

1) *підготовчий етап*, на якому відбувається формування програми, плану аналізу, враховуючи при цьому задачі, цілі, об'єкти аналізу, систему показників, сукупність виконавців, послідовність та строки виконання;

2) *основний етап*, що призначений для систематизації та аналітичної обробки вихідних даних задля виявлення причинних зв'язків і міри впливу різних факторів на ефективність використання нематеріальних активів в діяльності підприємства;

3) *заключний етап*, на якому відбувається узагальнення результатів аналізу у відповідному документі та повинна міститися об'єктивна оцінка стану та поведінки нематеріальних активів, оцінки їх резервів та запропоновані шляхи щодо підвищення їх ефективного використання.

При здійсненні аналітичних розрахунків доцільно враховувати всі можливі шляхи збільшення доходу, зокрема, за рахунок збільшення номенклатури продукції, підвищення ціни на продукцію чи загалом збільшення обсягу продукції, що виробляється. Поряд з тим, варто пам'ятати про фактори зниження витрат, а саме: зменшення витрат від браку, збільшення продуктивності праці чи навіть підвищення якості використання ресурсів та ін.

Процеси, що характерні для економіки, на сучасному етапі розвитку суспільства, орієнтують підприємства на активне запровадження інноваційно орієнтованої стратегії розвитку. З фінансової точки зору дана стратегія потребує значних капітальних вкладень, саме тому на перше місце виходить обмін між підприємствами інноваційними розробками, що можливе за рахунок

ліцензійних договорів. Зазначеним видом діяльності користуються не лише підприємства, в яких недостатньо фінансових ресурсів для придбання патентів на інноваційні розробки, але і фінансово потужні підприємства, які за рахунок придбання ліцензій вивчають вже існуючі інновації з метою розроблення власних, які будуть досконалішими. Крім того, за даними експертів ООН, ліцензійна діяльність фінансово досить вигідна, оскільки плата за ліцензію становить від 1 до 10% вартості продукції, що реалізується.

Успішна ліцензійна діяльність потребує проведення заходів з постійного контролю та аналізу ефективності впровадження об'єктів інтелектуальної власності, що, у свою чергу, забезпечується за рахунок виявлення, аналізу та контролю факторів, які впливають на таку діяльність, та зважаючи на які в подальшому приймаються управлінські рішення. Такі фактори поділяються на внутрішні (на які здатен впливати ліцензіар) і зовнішні (на які ліцензіар не в змозі впливати). Серед останніх виділяють маркетингові, правові, економічні, політичні та технічні фактори.

Ліцензійна діяльність доволі багатогранна, тому і ліцензіар, і ліцензіат мають як переваги, так і недоліки від продажу/придбання ліцензій (табл. 2).

Як і будь-яка господарська діяльність, ліцензійні договори потребують системного контролю. На сьогоднішній день з нормативно-правового боку такий контроль відсутній. Так, у Законі України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» зазначалася вимога обов'язкової публікації та внесення до реєстру відомостей про видання ліцензій або передачу прав інтелектуальної власності на торговельну марку. Однак з прийняттям Цивільного кодексу України [10] відповідно до ст. 1114 ліцензії на використання об'єктів інтелектуальної власності реєструють лише у разі вимоги ліцензіара чи ліцензіата.

Вищезазначена правова ситуація ускладнює не лише юридичний бік господарської діяльності, але і економічний, оскільки відсутність контролю та відповідно

Таблиця 2

Результати ліцензійної діяльності для ліцензіара та ліцензіата

Результат діяльності	Ліцензіар	Ліцензіат
Мета діяльності	Максимізація результатів (виручки)	Максимізація прибутку
Понесені витрати	<ul style="list-style-type: none"> – інвестиційні витрати, пов'язані із НДОКР; – витрати пов'язані з реєстрацією та захистом ОІВ; – виплати по авторських договорах; – витрати, пов'язані з підготовкою ліцензійного договору; – платежі до бюджету; – витрати, пов'язані з обслуговуванням заборгованостей (погашення кредитів і сплата процентів за них); – дивідендні виплати та ін. 	<ul style="list-style-type: none"> – інвестиційні витрати на купівлю ліцензії; – інвестиційні витрати на підготовку та налагодження виробництва, включаючи витрати на формування оборотного капіталу; – поточні витрати, пов'язані з виробництвом і реалізацією продукції (робіт, послуг), включаючи ліцензійні платежі (роялті); – платежі до бюджету; – витрати, пов'язані з обслуговуванням заборгованостей (погашення кредитів та сплата процентів за них); – дивідендні виплати та ін.
Очікувані результати	<ul style="list-style-type: none"> – паушальні платежі та роялті отримані від ліцензіата; – позареалізаційні доходи (доходи від здачі в оренду тимчасово вільних площ) 	<ul style="list-style-type: none"> – доходи від реалізації продукції (робіт, послуг); – позареалізаційні доходи (доходи від здачі в оренду тимчасово вільних площ)

можливості проведення аналізу ліцензійної діяльності ускладнює процес державного регулювання, зокрема, внесення змін до нормативно-правових актів у сфері інтелектуальної власності. Поряд з тим, відновлення реєстрації ліцензій як обов'язкової умови підписання ліцензійних договорів унеможливить ряд шахрайств, пов'язаних з одночасним існуванням додаткових ліцензійних договорів паралельно з договором виключної ліцензії та загалом сприятиме переходу ринку інтелектуальної власності на якісно новий рівень.

Перетворивши ідеї та інновації на головне джерело досягнення конкурентних переваг, для суб'єктів господарювання такий вид комерціалізації, як ліцензійний договір, стає надзвичайно актуальним. В іноземній практиці ліцензування ґрунтовно досліджено науковцями, має певну історію та активно застосовується в повсякденному житті. Користувачі здатні оцінити переваги від придбання ліцензій та субліцензій на новітні технологічні рішення, що відображається на їх конкурентних позиціях, на фінансових показниках діяльності та, що надзвичайно важливо, на розмірах податкових платежів, які формують дохід держави.

Водночас, вітчизняні суб'єкти господарювання віддають перевагу одноосібному застосуванню нематеріальних активів, що не завжди є найвигіднішою альтернативою їх використання. Визначальною особливістю таких активів виступає можливість одночасного використання кількома користувачами. Саме тому нами було детально проаналізовано весь процес прийняття управлінських рішень на підприємствах, які в господарській діяльності використовують об'єкти інтелектуальної власності, що зображено на рис. 1.

Ряд питань виникає при визначенні найефективнішого шляху комерціалізації, а саме: використання об'єкта інтелектуальної власності на власному підприємстві, продаж такого об'єкта (передача виключних майнових прав на такий об'єкт), продаж ліцензій на використання об'єкта інтелектуальної власності (частковий продаж прав власності на ОІВ) або ж продаж ліцензій на використання ОІВ з одночасним його використанням на власному виробництві. Кожен з них має свої переваги та недоліки, ось чому перш, ніж приймати рішення, варто ґрунтовно проаналізувати кожен із зазначених шляхів комерціалізації (табл. 3).

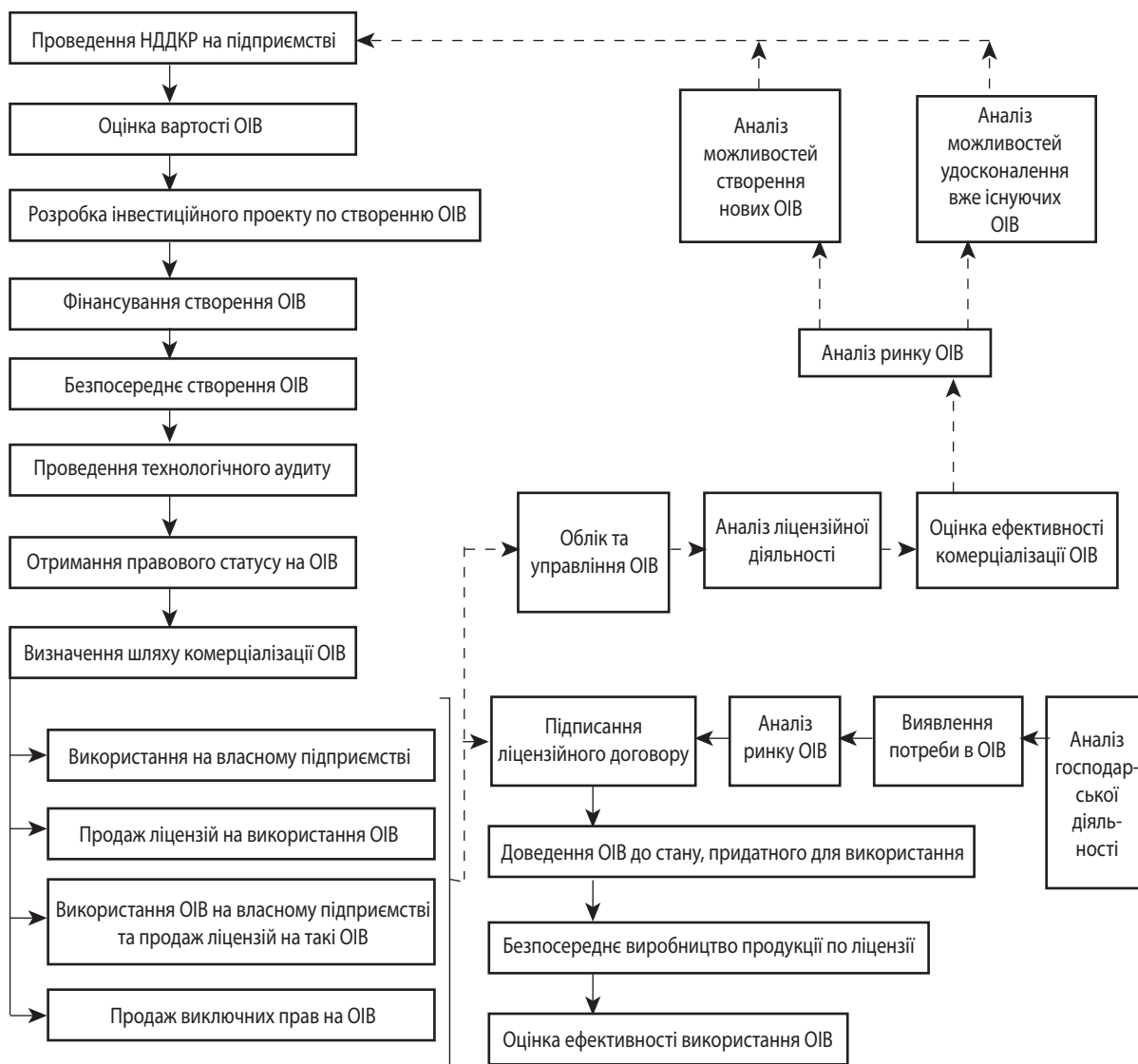

Рис. 1. Схема прийняття рішень при управлінні об'єктами інтелектуальної власності

Визначальна особливості основних шляхів комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності

Шлях комерціалізації НА	Умови застосування	Переваги	Недоліки
Власне використання	Підприємство володіє достатнім обсягом фінансових та технологічних можливостей, для використання НА	– монополне право на результати інноваційної діяльності, перевага над конкурентами; – можливість зниження податкових платежів з податку на прибуток шляхом зменшення бази оподаткування на розмір амортизації об'єкта НА; – формування амортизаційних фондів збільшує вартість активів, роблячи підприємство інвестиційно привабливим	Виникають додаткові витрати пов'язані з підтриманням прав на НА. При незначних обсягах виробництва може не принести очікуваних економічних вигід
Продаж НА	Об'єкт не має цінності для підприємства. Витрати на його правову охорону перевищують доходи та переваги, які він створює	Можливість одразу отримати весь обсяг фінансових ресурсів, які в подальшому можна вкласти в інші інноваційні проекти і як результат отримати надприбутки.	Вибуття об'єкта зі складу НА. Втрата будь-яких прав на такий об'єкт
Продаж ліцензій на використання НА	Відсутність достатніх фінансових і технологічних можливостей для використання об'єкта у власному виробництві	Власником НА залишається ліцензіар. Ресурсне забезпечення на впровадження у виробництво НА здійснює ліцензіат	Рівень монополізму знижується залежно від кількості виданих ліцензій. Значна частина повноважень ліцензіара визначається умовами ліцензійного договору
Власне використання та продаж ліцензій	Наявність достатнього обсягу фінансових і технологічних можливостей, для використання об'єкта. Існування інших джерел доходів, крім тих, що забезпечуються використанням даного об'єкта	Можливість отримання додаткових доходів за рахунок ліцензійних платежів при реалізації НА	Зростання рівня конкуренції як результат збільшення кількості ліцензіатів і відповідно зниження власних доходів, що забезпечувалися використанням таких активів

ВИСНОВКИ

Сучасні світові тенденції вимагають плідної праці в напрямі зменшення впливу на рівень розвитку системи економічного аналізу таких негативних факторів, як: недостатній професіоналізм працівників і непрозорість прийняття рішень, що тягнуть за собою незацікавленість управлінського персоналу в проведенні аналізу, недосконалість методики економічного аналізу як у контексті управління безпосередньо нематеріальними активами, так загалом прийняття управлінських рішень, відсутність рівноваги між попитом і пропозицією на ринку аналітичної інформації. Поряд з тим, суб'єктам господарювання варто розглянути можливість організації на підприємстві спеціальних відділів з аналітичної діяльності, які б використовували при цьому новітні електронні технології задля підвищення точності та аналітичності отриманої інформації. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Акулич Ю. И. Анализ нематериальных активов / Ю. И. Акулич, В. В. Акулич // Планово-экономический отдел. – 2003. – № 4. – С. 50 – 54.
2. Банасько Т. М. Економічний аналіз використання нематеріальних активів: значення та методика здійснення

/ Т. М. Банасько // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2009. – № 4 (50). – С. 6 – 12.

3. Економічний аналіз [Текст] : навч. посібн. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбатов та ін. ; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.

4. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу : [навч. посіб.] / В. М. Івахненко. – 3-тє вид. перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 190 с.

5. Ільющенко Е. В. Анализ эффективности использования основных производственных фондов и нематериальных активов / Е. В. Ильющенко, В. В. Кожарский // Бухгалтерский учет и анализ. – 1998. – № 5. – С. 36 – 38.

6. Кнухова М. З. Анализ эффективности использования нематериальных активов / М. З. Кнухова // Бухгалтерский учет. – 2008. – № 2. – С. 76 – 79.

7. Мних Є. В. Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації [Текст] / Є. В. Мних // Бухгалтерський облік та аудит. – 2006. – № 1. – С. 55 – 61.

8. Райковська І. Т. Економічний аналіз забезпеченості та ефективності використання нематеріальних активів: методичний підхід / І. Т. Райковська // Вісник ЖДТУ. Економічні науки. – 2009. – № 1(47). – С. 43 – 51.

9. Шеремет А. Д. Методика финансового анализа / А. Д. Шеремет, Р. С. Сайфулин, Е. В. Негашев. – М. : ИНФРА-М, 2000. – 208 с.

10. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Назва з титул. екрану.

11. **Nastase Gabriel I.** Methods for economic and financial analysis of intangible assets / Gabriel I. Nastase // The annals of the «Stefan cel Mare» university of Suceava. Fascicle of the faculty of economics and public administration. – 2010. – № 10. – P. 147 – 156.

12. **Nastase Gabriel I.** Financial management of the company. Methods of analysis, evaluation and calculation of financial and economic efficiency of intangible fixed assets. Case Studies / Gabriel I. Nastase. – The patent PROUNIVERSITARIA publishing, Bucharest. – 2010. – P. – 157 – 161.

REFERENCES

Akulich, Yu. I., and Akulich, V. V. "Analiz nematerialnykh aktivov" [Analysis of intangible assets]. *Planovo-ekonomicheskii otdel*, no. 4 (2003): 50-54.

Banasko, T. M. "Ekonomichnyi analiz vykorystannia nematerialnykh aktyviv: znachennia ta metodyka zdiisnennia" [Economic analysis of intangible assets: values and methods of implementation]. *Visnyk ZhDTU*, no. 4 (50) (2009): 6-12.

Boliukh, M. A., Burchevskiy, V. Z., and Horbatok, M. I. *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis]. Kyiv: KNEU, 2001.

Ivakhnenko, V. M. *Kurs ekonomichnoho analizu* [The course of economic analysis]. Kyiv: Znannia-Pres, 2002.

Iliushchenko, E. V., and Kozharskiy, V. V. "Analiz effektivnosti ispolzovaniia osnovnykh proizvodstvennykh fondov i nematerialnykh aktivov" [Analysis of the effectiveness of basic production assets and intangible assets]. *Bukhgalterskiy uchet i analiz*, no. 5 (1998): 36-38.

Knukhova, M. Z. "Analiz effektivnosti ispolzovaniia nematerialnykh aktivov" [Analysis of the effectiveness of intangible assets]. *Bukhgalterskiy uchet*, no. 2 (2008): 76-79.

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Mnykh, Ie. V. "Suchasnyi ekonomichnyi analiz: pytannia metodolohii ta orhanizatsii" [Modern economic analysis: methodological issues and organizations]. *Bukhhalterskiy oblik ta audyt*, no. 1 (2006): 55-61.

Nastase, Gabriel I. "Methods for economic and financial analysis of intangible assets". *Stefan cel Mare*, no. 10 (2010): 147-156.

Nastase, Gabriel I. *Financial management of the company. Methods of analysis, evaluation and calculation of financial and economic efficiency of intangible fixed assets*. Bucharest: The patent PROUNIVERSITARIA publishing, 2010.

Raikovska, I. T. "Ekonomichnyi analiz zabezpechenosti ta efektyvnosti vykorystannia nematerialnykh aktyviv: metodychnyi pidkhid" [Economic analysis of security and efficiency of intangible assets: a methodical approach]. *Visnyk ZhDTU*, no. 1 (47) (2009): 43-51.

Sheremet, A. D., Sayfulin, R. S., and Negashev, E. V. *Metodika finansovogo analiza* [Financial analysis technique]. Moscow: INFRA-M, 2000.